RAHANDUSMINISTEERIUM

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 07.11.2026 nr 1-4/26/4286,
KLIM/26-1231/-1K

Meie 22.11.2026 nr 1.1-11/4492-2

Majandus- ja taristuministri 5. novembri 2021. a määruse nr 62 „Elektri ja gaasi lõpphinna osalise kompenseerimise tingimused ja kord“ muutmine

Rahandusministeerium toetab eelnõu meie märkustega arvestamise korral.

Energiahindade tõus pole ootamatu, mille vastu peaks ehitama iga-aastast kriisimeedet või sisendama tarbijale lootust maksumaksja abile. Valitsus on hinnatõusu eest hoiatanud ja soovitanud riske maandada nii fikseeritud hinnaga lepingute, tarbimise vähendamise kui ka suuremate talviste kuludega arvestamise kaudu. Ei oleks õiglane nüüd kompenseerida neile, kes võtsid börsipaketiga hinnariski, ega põhjendatud toetada neid, kes hinna fikseerisid.

Eelnõuga kavandatakse kõiki kodutarbijaid hõlmavat elektri- ja gaasivõrgu tasude kompenseerimist, sõltumata leibkonna sissetulekust, energiakulude tegelikust koormusest, elektri või gaasi hinnatasemest ning juba rakendatud hinnariski maandavatest meetmetest. See ei ole mõistlik lahendus. Piiratud eelarveraha tuleks suunata neile, kellel on tegelikud toimetulekuraskused. Eelnõust aga ei selgu, kui suur probleem on ja kui paljusid leibkondi see puudutab. Puudub analüüs, millise hinnataseme ja toimetulekuraskuste korral on riigi sekkumine põhjendatud ning kuidas mõjutavad energiakulud eri sissetulekuga leibkondade eelarvet. Kompenseerimine peaks lähtuma probleemi suurusest, mitte valitud meetmest endast

Juhime tähelepanu, et järgmise aasta eelarve maht ja defitsiidi piir on otsustatud. Ei ole mõistlik alustada uut aastat kohe lisaeelarvega ja rikkuda antud lubadust vähendada eelarvedefitsiiti. Kui Kliimaministeerium leiab, et neil on ressurssi turule sekkuda, siis see tuleks suunata pakkumise suurendamise ja säästmis meetmetesse, mitte kompenseerimisse ja nõudluse ergutamisse. Meie soovitus on endiselt hajutada võrgutasu aasta peale, jaotades koormuse suve ja talve vahel ühtlasemalt.

Laiapõhjaline kompenseerimine vähendab tarbijate motivatsiooni hinnariski ise maandada, tarbimist vähendada ja energiatõhususse investeerida. Riigi toetus peaks olema sihitud neile, kes hinnatõusuga ise toime ei tule.

Suur-Ameerika 1 / 10122 Tallinn / 611 3558 / info@fin.ee / www.fin.ee
Registrikood 70000272

Juhul kui Vabariigi Valitsus otsustab siiski kompenseerida elektri- ja gaasivõrgu tasusid eelnõus sätestatud tingimustel, kooskõlastame eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel:

- Palume seletuskirjas täiendavalt põhjendada kõiki kodutarbijaid hõlmava võrgutasude kompenseerimise valikut ning võrrelda seda sihituma toetuse võimalusega. Seletuskirjas märgitakse, et laiapõhjalisest toetusest saavad kasu ka suurema sissetulekuga leibkonnad ning toetus võib vähendada motivatsiooni energiatarbimist vähendada või energiatõhususse investeerida.
- Eelnõu järgi kehtib füüsilisest isikust kodutarbijale kompenseeritava tarbimise ülempiir elektri puhul 1000 kWh ja gaasi puhul 2500 kWh kalendrikuus. Korteri-, hoone- ja aiandusühistutele ülempiiri ei kohaldata. Seletuskirjas põhjendatakse erinevust sellega, et ühise mõõtepunktiga hoones oleks üksikute majapidamiste tarbimise kindlakstegemine võrguettevõtjale ebaproportsionaalselt koormav. Palume lisaks halduskoormusele hinnata erineva kohtlemise mõju meetme eelarvele, sihitusele ja energiasäästu stiimulitele. Piiramata kompensatsiooni korral võib ühistu kaudu tarbiv majapidamine saada suurema tarbimise eest toetust ka siis, kui otse võrguettevõtjaga lepingu sõlminud füüsilise isiku kompensatsioon oleks samas olukorras piiratud. Palume selgitada, miks on selline erinevus põhjendatud, ning esitada hinnang sellele, kui suur osa meetme kogukulust on seotud tarbimisega, millele ülempiiri ei kohaldata.
- Seletuskirjas on elektri võrgutasude kompenseerimise kuluks hinnatud 27 miljonit eurot ja gaasi võrgutasude kompenseerimise kuluks 3 miljonit eurot, millele lisanduvad käibemaks ning Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus hinnanguline halduskulu 80 000 eurot. Palume täiendada seletuskirja kulude kontrollitava arvutuskäiguga. Arvutusest peaksid nähtuma vähemalt kompenseeritavad elektri- ja gaasikogused, tarbijate arv, kasutatud võrgutasud, kompensatsioonimäärad ning muud peamised eeldused, mille alusel on saadud elektri võrgutasude hüvitamise 27 miljoni euro ja gaasi võrgutasudel 3 miljoni euro suurune kuluhinnang. Samuti tuleks eraldi välja tuua korteri-, hoone- ja aiandusühistute kaudu tarbitava elektri ja gaasi kompenseerimise hinnanguline kulu, sest nendele tarbijatele kavandatavale kompensatsioonile ei ole eelnõus seatud füüsiliste isikutega võrreldavat tarbimispiiri. Lisaks tuua välja meetme kogukulu koos käibemaksu ja halduskuluga ning tekkepõhise kulu jaotus 2026. ja 2027. eelarveaasta vahel. Toetusmahu arvestused on kriitilise tähtsusega, sest 2027. aasta riigieelarve eelnõus on 2027. aasta sihtotstarbeta reservi mahuna ette nähtud 20 miljonit eurot. Reservi mahtu on võrreldes 2026. aastaga vähendatud ning vahendid on kavandatud kogu aasta jooksul tekkida võivate erakorraliste vajaduste katmiseks.
- Palume täiendada seletuskirja riigiabi analüüsiga. Kehtiva määruse seletuskirjas jõuti järeldusele, et meede ei kujutanud endast riigiabi, sest puudus valikulisus. Muudetava meetme puhul seatakse füüsilisest isikust kodutarbijatele tarbimispiirid, kuid korteri-, hoone- ja aiandusühistutele neid ei kohaldata. Seetõttu tuleb uuesti analüüsida, kas meede annab teatavatele ettevõtjatele või tarbijarühmadele valikulise eelise. Tuleks hinnata, kas meetmest kasu saavaid korteriühistuid, hooneühistuid ja aiandusühistuid tuleb konkreetse toetatava tegevuse puhul käsitada ettevõtjatena. Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses selgitab, et üksuse õiguslik seisund ja mittetulunduslik vorm ei ole otsustavad. Ettevõtjaks liigitamine sõltub sellest, kas üksus tegeleb konkreetses olukorras majandustegevusega. Teatise punktide 7–10 järgi võib seega ka mittetulundusühing olla ettevõtja, kuid hinnang peab tuginema tema tegeliku tegevuse sisule.

- Eelnõu kohaselt on kavas kompenseerida elektri võrgutasust 50% ja gaasi võrgutasust 100%. Seletuskirjas kirjeldatakse meetme mõju eri tarbijarühmadele, kuid ei põhjendata selgelt, miks on valitud just need kompensatsioonimäärad. Tuleks põhjendada elektri võrgutasu 50% ja gaasi võrgutasu 100% kompensatsioonimäära valikut ning selgitada, kuidas on määrade kujundamisel arvestatud tarbijate toetuse vajaduse, meetme kulutõhususe ja eelarvemõjuga.

Muud tähelepanekud:

- Eelnõu § 1 punktidega 1 ja 2 kehtestatakse tarbimispiir üksnes füüsilisest isikust kodutarbijale. Samas nähakse § 1 punktiga 5 lisatavates § 2 lõigetes 5 ja 6 ette, et kompensatsiooni ja tarbimispiiri arvestatakse „iga kodutarbija" kohta ning sama kodutarbija kõigi tarbimiskohtade tarbimismahud liidetakse. Selline sõnastus võib hõlmata ka korteri-, hoone- ja aiandusühistuid, kuigi seletuskirja kohaselt neile ülempiiri ei kohaldata. § 2 lõigetes 5 ja 6 tuleks üheselt sätestada, kas mitme tarbimiskoha tarbimise liitmise ja ülempiiri ületamisel kohaldatava proportsionaalse arvutuse nõuded kehtivad ainult füüsilisest isikust kodutarbijatele või kõigile eelnõus nimetatud kodutarbijatele. Kui need kehtivad ainult füüsilistele isikutele, tuleb sätteid vastavalt täpsustada.
- Seletuskirjas märgitakse: „Näiteks OÜ-dega sõlmitud lepinguid ei arvestata kodutarbijate hulka üksnes põhjusel, et neile kuuluvates korterites ka elatakse." Sellest ei selgu piisavalt, milliseid olukordi silmas peetakse ega milliste tunnuste alusel eristatakse kodutarbijat äritarbijast. Palume selgitada, kuidas määratakse tarbija liik juhul, kui elektri- või gaasivõrgu leping on sõlmitud äriühinguga, kuid energiat kasutatakse täielikult või osaliselt eluruumides ning kes selle määrab. Samuti palume selgitada, miks loetakse korteri-, hoone- ja aiandusühistud kodutarbijaks, kuid samal otstarbel eluruume haldav äriühing mitte, ning kuidas välditakse sisuliselt võrreldavate lõpptarbijate põhjendamatult erinevat kohtlemist. See selgitus tuleb siduda ka riigiabi analüüsi ja meetme valikulisuse hinnanguga.
- Seletuskirja osas 1.4 viidatakse Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2026. aasta kabinetinõupidamisel vastu võetud otsusele, mis ei ole korrektne. Tegu on tulevikus saabuva kuupäevaga.
- Seletuskirjas märgitakse, et kehtiva määruse alusel kompenseeriti võrgutasusid 2022. ja 2023. aastal. See väide ei vasta määruse nr 62 §-s 2 sätestatud võrgutasude kompenseerimise perioodidele. Elektri võrgutasusid kompenseeriti kodutarbijatele 1. oktoobrist 2021 kuni 31. märtsini 2022 ning gaasi võrguteenuse tasu 1. detsembrist 2021 kuni 31. märtsini 2022.
- Palume seletuskiri keeleliselt ja terminoloogiliselt üle vaadata. Näiteks kasutatakse kulude kirjeldamisel sõnastusi „gaasivõrgu kompenseerimine" ja „elektrivõrgu kulud", kuigi meetme sisuks on elektri- ja gaasivõrgu teenuse tasude osaline või täielik kompenseerimine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Jürgen Ligi
rahandusminister

Rando Kängsepp 5982 5053
Rando.Kangsepp@fin.ee